

Ustavni sud Crne Gore, u Prvom vijeću za meritorno odlučivanje o ustavnim žalbama, u sastavu od sudije Dragana Đuranović, kao predsjednice Vijeća i sudije Snežane Armenko i Momirke Tešić, kao članice Vijeća, na osnovu odredaba člana 149 stav 1 tačka 3 Ustava Crne Gore i člana 48 tačka 10 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore („Sl. list Crne Gore”, br. 11/15), na sjednici Vijeća, od 4. jula 2023. godine, donio je

O D L U K U

ODBIJA SE ustavna žalba.

O b r a z l o ž e n j e

I POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM CRNE GORE

1. Privredno društvo “R.” DOO, sa sjedištem u P., koje zastupa D. V., advokatica iz P., podnijelo je blagovremenu i dozvoljenu ustavnu žalbu protiv presude Apelacionog suda Crne Gore, PŽ. br. 694/18, od 13. februara 2019. godine, u dijelu izreke pod stavom II, zbog povrede prava iz čl. 19, 32 i 58 Ustava Crne Gore (u daljem tekstu: Ustav), te čl. 6 st. 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: Konvencija) i čl. 1 Protokola 1 uz Konvenciju.

2. Podnosilac ustavne žalbe u bitnom tvrdi da osporavana presuda Apelacionog suda Crne Gore ne sadrži adekvatno obrazloženje u pogledu suštinskih razloga, da je imao legitimno očekivanje da će presuda prvostepenog suda, kojom je u cjelosti usvojen tužbeni zahtjev biti potvrđena u skladu sa nalogima Apelacionog suda Crne Gore datim u rješenju, PŽ. br. 806/17, od 22. februara 2018. godine, da odredbom čl. 5 st. 5 i 6 Ugovora o poslovnoj saradnji i Aneksom istog nije predviđena nikakva sankcija povodom “ulistavanja” novih proizvoda tuženog, već su istom uređeni slučajevi eventualnog neispunjenja obaveze da se u svako doba održava ugovorom utvrđena mjera dostupnosti proizvoda tuženog u vidu dovoljnih zaliha svakog proizvoda tuženog koji se nalazi u prodajnom asortimanu tužioca, da sporni novi proizvodi tuženog nikada nijesu bili obuhvaćeni Prilogom 2 zaključenog ugovora, da odredba člana 2 stav 2 istog ugovora ne može predstavljati osnov za dužno postupanje podnosioca i da nije utvrđen rok u kojem je podnosilac bio dužan da postupa. Predložio je da Ustavni sud usvoji ustavnu žalbu, ukine osporavanu presudu Apelacionog suda Crne Gore i predmet vrati tom sudu na ponovni postupak i odlučivanje.

3. Saglasno odredbi čl. 149 st. 1 tač. 3 Ustava i odredbama čl. 68 i 75 Zakona o Ustavnom sudu Crne Gore, kojim je ustavna žalba ustanovljena kao posebno i izuzetno pravno sredstvo za zaštitu Ustavom zajamčenih ljudskih prava i sloboda, Ustavni sud je u postupku po ustavnoj žalbi nadležan isključivo da ispituje postojanje povrede ili uskraćivanje zajamčenih prava i sloboda, te stoga i navodi ustavne žalbe moraju, sa stanovišta Ustavom utvrđene sadržine označenog prava ili slobode, očigledno ukazivati na njegovu povredu ili uskraćivanje.

4. Ustavni sud je, u sprovedenom postupku, na osnovu uvida u osporene akte i presude nadležnih sudova, te cjelokupnu dokumentaciju priloženu uz ustavnu žalbu, utvrdio sljedeće činjenice i okolnosti od značaja za odlučivanje u ovom ustavnosudskom predmetu.

II ČINJENICE I OKOLNOSTI PREDMETA

5. Podnosilac ustavne žalbe je pred Privrednim sudom Crne Gore, protiv tuženog doo "P. M. M.", sa sjedištem u P., tužbom pokrenuo parnični postupak radi duga u iznosu od 69.018,27 eura.

6. Odlučujući o postavljenom tužbenom zahtjevu, Privredni sud Crne Gore je presudom P. br. 424/18-15, od 11. jula 2018. godine,

u dijelu izreke *pod stavom I* usvojio predmetni tužbeni zahtjev u cjelosti,

u dijelu izreke *pod stavom II* odbio, kao neosnovan, kompenzacioni prigovor tuženog kojim je traženo da se izvrši prebijanje potraživanja tužioca za iznos od 46.281,90 eura, po osnovu umanjenja kvartalne naknade tužioca,

u dijelu izreke *pod stavom III* obavezan je tuženi da tužiocu naknadi troškove postupka u iznosu od 5.000,00 eura, u roku od 8 dana od pravosnažnosti presude.

7. Odlučujući o žalbi tuženog na navedenu presudu Privrednog suda Crne Gore, Apelacioni sud Crne Gore je presudom, Pž.br.694/18, od 13. februara 2019. godine, istu ukinuo na način što je:

u dijelu izreke *pod stavom I* djelimično usvojio predmetni tužbeni zahtjev, pa je obavezan tuženi da tužiocu na ime duga po računu br. 113/15, od 31. marta 2015. godine, isplati iznos 41.410,44 eura, sa zakonskom zateznom kamatom počev od 13. maja 2015. godine pa do konačne isplate, u roku od 8 dana po prijemu presude,

u dijelu izreke *pod stavom II* odbio, kao neosnovan, tužbeni zahtjev tužioca preko dosuđenog iznosa iz dijela izreke *pod stavom I* po istom osnovu, za iznos od 27.607,83 eura,

u dijelu izreke *pod stavom III* utvrdio da je neosnovan kompenzacioni prigovor tuženog kojim je traženo da se izvrši prebijanje potraživanja tužioca za iznos od 46.281,90 eura,

u dijelu izreke *pod stavom IV* obavezan je tuženi da tužiocu na ime naknade troškova prvostepenog i drugostepenog postupka isplati iznosu od 3.000,00 eura, u roku od 8 dana po prijemu presude.

U obrazloženju je Apelacioni sud Crne Gore naveo da tužilac u periodu od 1. februara 2015. godine do 1. aprila 2015. godine, nije vršio „ulistavanje“ dva nova proizvoda tuženog, o čemu je isti blagovremeno i obrazloženo obavijestio tuženog, navodeći da to nije vršio zbog značajnih izmjena u softveru i da u naznačenom vremenu nije bio u mogućnosti „ulista“ nove proizvode, pa je tuženi imao pravo da umani kvartalnu naknadu, obzirom da tužilac nije u potpunosti postupio u skladu sa Ugovorom o poslovnoj saradnji, koja obaveza proizilazi iz odredaba čl. 3.6. i 5.6. Aneksa Ugovora o poslovnoj saradnji. Da u konkretnom slučaju, postupanje tužioca nije predstavljalo objektivnu prepreku za preduzimanje radnji po nalogu tuženog, jer je po mišljenju ovog Suda, tužilac bio dužan da u roku od sedam dana od dana obavještanja o lansiranju novih proizvoda izvrši njihovo ulistavanje, imajući u vidu da se radi o pogrešnom tumačenju odredbe člana 2.2. Ugovora i isključivo obavezi tuženog i njegovom dužnom postupanju da tužioca u roku od sedam dana prije pojavljivanja novih proizvoda na tržištu o istima obavijesti, ali ne i sedam dana prije nego ti proizvodi moraju biti plasirani u maloprodajnim objektima. Imajući u vidu da je visina kvartalne naknade za tri mjeseca (januar – mart 2015. godine) iznosila 69.018,27 eura, Apelacioni sud Crne Gore je kvartalnu naknadu umanjio za iznos od 27.607,83 eura i za taj iznos odbio tužbeni zahtjev kao neosnovan, a usvojio isti u preostalom dijelu od 41.410,44 eura. Naime, do ovog iznosa, Apelacioni sud Crne

Gore došao na način što je obračunao naknadu tužiocu koja nije sporna za januar 2015. godine u iznosu od 19.446,18 eura, tj. za 31 dan i naknadu od 17.637,78 eura za 23 dana februara 2015. godine, s obzirom da je tužilac toga dana pao u docnju, odnosno od toga dana nije postupio po nalogu tuženog da ulista dva nova proizvoda u maloprodajnim objektima tužioca i da je tuženi tužioca obavještenjem od 20. februara 2015. godine, eksplicitno upozorio tužioca da će neulistavanjem novih proizvoda od 23. februara 2015. godine tuženi biti prinuđen da umanji naknadu u skladu sa odredbom člana 5 tačka 6 Ugovora i Aneksa 1 istog Ugovora. Ovakav zaključak Apelacioni sud Crne Gore formirao je i obzirom na to da se tužilac u potpunosti saglasio i svojevoljno potpisao i u svemu saglasio sa navedenom sadržinom odredbe u slučaju povrede Ugovora od strane tužioca da tuženi ima mogućnost umanjenja kvartalne naknade.

III RELEVANTNO MATERIJALNO PRAVO

A. Zakon o obligacionim odnosima (*"Službeni list Crne Gore", br. 47/08 i 4/11*)

Član 95

Odredbe ugovora primjenjuju se onako kako glase.

Pri tumačenju spornih odredaba ne treba se držati doslovnog značenja upotrijebljenih izraza, već treba istraživati zajedničku namjeru ugovornih strana i odredbu razumjeti u skladu sa načelima obligacionog prava utvrđenim ovim zakonom.

Član 96

Zajednička namjera ugovornih strana utvrđuje se prema onome što je jedna strana stvarno izjavila i kako je trebalo da druga strana ovo razumije.

Kad nije moguće utvrditi zajedničku namjeru ugovornih strana treba istraživati namjeru koju bi redovno imala razumna lica istog svojstva kad bi bila u istoj situaciji.

Ako je utvrđeno da je jedna strana imala namjeru da ugovor dobije određeno značenje, a u vrijeme zaključenja ugovora druga strana je morala znati za tu namjeru ugovor treba tumačiti na način koji je u skladu sa namjerom prve strane.

Član 97

Prilikom tumačenja ugovora posebno se cijene: okolnosti u kojima je zaključen, prethodni pregovori, ponašanje ugovornih strana nakon zaključenja ugovora, priroda i svrha ugovora, tumačenje koje su ugovorne strane već primijenile na slične odredbe i praksu koju su međusobno uspostavile, značenje koje se obično pridaje odredbama i izrazima u određenoj struci ili grani, kao i načelo savjesnosti i poštenja.

Član 98

U slučaju kad je ugovor zaključen prema unaprijed odštampanom sadržaju, ili kad je ugovor bio na drugi način pripremljen i predložen od jedne ugovorne strane, nejasne odredbe tumačiće se u korist druge strane.

IV OSNOVANOST USTAVNE ŽALBE

8. Pozivajući se na odredbe čl. 32 i 58 Ustava, podnosilac ustavne žalbe se žali na povredu prava na pravično suđenje i pravo na imovinu, u suštini smatrajući da je Apelacioni sud Crne Gore, pogrešno i arbiterno primijenio materijalno pravo sa aspekta zakonskih odredbi koje se odnose na tumačenje vremena ispunjenja ugovorne obaveze i karaktera proizvoda na koji se odnosi obaveza podnosioca da izvrši njihovo postavljanje i izlaganje, kao i da svoju presudu nije adekvatno obrazložio i na taj način povrijedio Ustavom i Konvencijom zaštićena prava.

9. Za odlučivanje o predmetnoj ustavnoj žalbi, relevantne su sljedeće odredbe Ustava Crne Gore.

Član 32

Svako ima pravo na pravično i javno suđenje u razumnom roku pred nezavisnim, nepristrasnim i zakonom ustanovljenim sudom.

Član 58 stav 1 i 2

Jemči se pravo svojine.

Niko ne može biti lišen ili ograničen prava svojine, osim kada to zahtijeva javni interes, uz pravičnu naknadu.

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

Član 6 stav 1

Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona.

Član 1 Protokola 1 uz Konvenciju

Svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korišćenje imovine u skladu s opštim interesima ili da bi obezbedila naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni.

10. Stoga će Ustavni sud predmetnu ustavnu žalbu razmatrati sa aspekta moguće povrede prava na pravično suđenje iz člana 32 Ustava i analogno tome, člana 6 stav 1 Konvencije, kao i sa aspekta prava na imovinu zaštićeno članom 58 Ustava i člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

V PRAVO NA PRAVIČNO SUĐENJE

a) Opšta načela

11. Ustavni sud je u svojoj dosadašnjoj praksi, slijedeći stavove Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu, ustanovio niz načela (ili uslova) koji moraju biti ispunjena da bi se određeni sudski postupak, posmatran u cjelini, mogao cijeliti pravičnim. S tim u vezi, Ustavni sud ukazuje da je jedan od elemenata prava na pravično suđenje i pravo na obrazloženu sudsku odluku, koja podrazumijeva obavezu sudova da svoju odluku obrazlože tako da navedu jasne i razumljive razloge kojima su se rukovodili prilikom njenog donošenja.

12. Međutim, ova obaveza ne znači da su sudovi dužni da daju detaljne odgovore na sva postavljena pitanja i argumente stranaka. Mjere u kojoj ova obaveza postoji zavisi od prirode odluke i okolnosti svakog pojedinačnog slučaja.¹

¹ *Kuznetsov i drugi protiv Rusije*, presuda od 11. januara 2007. godine, br. 184/02 i *Ruiz Torija protiv Španije*, presuda od 9. decembra 1994. godine, br. 18390/91.

13. Prema praksi ESLJP, razlozi navedeni u obrazloženju odluke smatraće se argumentovanim i jasnim ukoliko iz njih nedvosmisleno proizilazi da sudovi nijesu propustili da razmotre suštinski važne činjenice za rješenje spora, odnosno da uzmu u obzir pravno relevantne okolnosti koje su od značaja za presuđenje, da nijesu proizvoljno odbili izvođenje dokaza koji bi mogli dovesti do drugačije odluke, odnosno zanemarili određene dokaze, bez navođenja jasnih razloga o njihovoj relevantnosti za konkretan slučaj.

14. U tom smislu, obrazloženje sudske odluke je izuzetno važno, jer nedostatak relevantnih i odlučujućih razloga za iznijete zaključke ukazuje na povredu pomenutog prava. Shodno tome, po nalaženju Ustavnog suda, proizilazi, da tumačenje činjenica i okolnosti od strane redovnih sudova, na kojima je zasnovan zaključak koji je od suštinske važnosti po prava i obaveze podnosioca, ne smije da bude takvo da dovodi u sumnju da je sud razmotrio sve specifične i bitne okolnosti konkretnog slučaja koji je bio dužan da ispita.

15. Stoga su ovlašćenja Ustavnog suda u postupku po ustavnoj žalbi ograničena na to da ispita da li su u određenom sudskom postupku poštovana ljudska prava i slobode zajemčene Ustavom i EKLJP i standardi koje je Sud izgradio u svojoj dosadašnjoj praksi.

b) Primjena opštih načela na konkretan slučaj

16. Podnosilac tvrdi da se osporavana presuda zasniva na pogrešnoj i arbitrarnoj primjeni materijalnog prava, što je dovelo do nedovoljno obrazložene osporavane presude. Apelacioni sud Crne Gore, za razliku od prvostepenog suda, u svojoj presudi navodi da je tužbeni zahtjev tužioca djelimično osnovan, s pozivom na relevantne odredbe Ugovora o poslovnoj saradnji i Aneksa ovog ugovora, ističući da tužilac nije u potpunosti izvršio svoju ugovornu obavezu, propuštajući da izvrši postavljanje i izlaganje dva nova proizvoda tuženog, koja obaveza je predviđena odredbom člana 3.6. Aneksa Ugovora o poslovnoj saradnji, a za čije izvršenje nijesu postojale objektivne smetnje.

17. Ustavni sud smatra da je pravno pitanje u konkretnom slučaju zapravo pitanje tumačenja prava, što prvenstveno spada u domen nadležnosti redovnih sudova. S tim u vezi, Ustavni sud ukazuje da je, prema praksi Evropskog suda, prvenstveno na domaćim organima, naročito sudovima, da rješavaju probleme tumačenja domaćih zakona. Sud ne treba postupati kao sud „treće instance“, te stoga neće prema članu 6 stav 1 Konvencije dovoditi u pitanje ocjenu domaćih sudova, osim ako se njihova utvrđenja mogu smatrati proizvoljnim ili očigledno nerazumnim.² Takvu praksu dosljedno prati i Ustavni sud u svojim brojnim odlukama.

18. Zadatak Ustavnog suda u tom kontekstu jeste da ispita, da li obrazloženja redovnih sudova ispunjavaju standarde iz člana 6 stav 1 Konvencije, odnosno da li obrazloženja jasno upućuju na to da sudovi nijesu proveli procjenu predmeta na proizvoljan način, te da li su sudovi propustili razmotriti sve relevantne faktore bitne za odlučenje.

19. U vezi s prigovorom podnosioca da je Apelacioni sud Crne Gore arbitrarno primijenio materijalno pravo, Ustavni sud primjećuje da je Apelacioni sud Crne Gore donio

² Ašćerić protiv Bosne i Hercegovine, odluka od 17. decembra 2019. godine, st. 23, sa ostalim referencama

konačnu odluku u predmenoj pravnoj stvari tumačenjem odredbi člana 2 stav 2.2 Ugovora o poslovnoj saradnji, zaključenog između stranaka, člana 3.6 i 5.6 Aneksa navedenog ugovora, koje ovlašćenje suda upravo proizilazi iz odredbi čl. 95, 96, 97 i 98 Zakona o obligacionim odnosima, kojima je predviđeno tumačenje spornih odredaba ugovora i okolnosti pod kojima je isti zaključen, radi istraživanja zajedničke namjere ugovornih strana, odnosno bitne sadržine elemenata ugovora, pa je u duhu ovih odredbi i tumačen rok za ispunjenje obaveze. Na taj način Apelacioni sud Crne Gore je preinačio presudu Privrednog suda Crne Gore (prema kojoj je izražen stav da su značajne izmjene u softveru tužioca predstavljale objektivnu prepreku za postupanje po nalogu tuženog u periodu za koji nije bilo moguće vršiti "ulistavanje" dva nova proizvoda tuženog), budući da je tužilac predmetnu obavezu bio dužan da izvrši u roku od sedam dana od obavještanja tuženog o pojavljivanju novih proizvoda na tržištu. Sljedstveno tome, okolnost značajne izmjene u softveru tužioca nije mogla imati karakter objektivne prepreke koja bi sprječavala izvršenje ugovorne obaveze tužioca, pri činjenici da je tužilac, pored prekoračenja navedenog roka ispunjenja predmetne obaveze, bio uredno obaviješten od strane tuženog da će mu biti umanjen kvartalni iznos naknade za period za koji ne bude relizovana obaveza "ulistavanja" njegovih proizvoda.

20. Dovodeći navedeno u vezu s relevantnim zakonskim odredbama i citiranim načelima iz prakse Ustavnog suda i Evropskog suda za ljudska prava, Ustavni sud, suprotno tvrdnjama podnosioca ustavne žalbe, smatra da je Apelacioni sud Crne Gore u osporavanoj presudi naveo jasne i argumentovane razloge u pogledu odluke o odbijanju u relevantnom dijelu, odnosno djelimičnoj osnovanosti tužbenog zahtjeva podnosioca ustavne žalbe. Dakle, Ustavni sud smatra da obrazloženje osporavane presude zadovoljava standarde prava na pravično suđenje iz člana 6 stav 1 Konvencije, te da na strani Apelacionog suda Crne Gore ne postoji propust da obrazloži svoju presudu. Prema tome, Ustavni sud nalazi da iz obrazloženja osporavane odluke nema ničeg što ukazuje na proizvoljnu primjenu prava u okolnostima konkretnog predmeta na štetu podnosioca ustavne žalbe.

21. U odnosu na navode podnosioca ustavne žalbe da nije postupljeno u skladu sa rješenjem Apelacionog suda Crne Gore, Pž. br. 806/17, od 22. februara 2018. godine, donijetog iz istog postupka, Ustavni sud ukazuje da ne dovodi u pitanje pravo redovnih sudova da nakon ponovljenih postupaka donose drugačije odluke, uz obavezu sudova da svoja utvrđenja obrazlože, odnosno navedu razloge na temelju kojih su došli do drugačijih utvrđenja, kako ne bi došlo do povrede načela pravne sigurnosti, kojoj obavezi je, u konkretnom slučaju, udovoljeno.

VI PRAVO NA IMOVINU

22. Povredu prava na imovinu iz člana 58 Ustava i člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, podnosilac u ustavnoj žalbi obrazlaže navodima da je Apelacioni sud Crne Gore donošenjem presude kojim je djelimično usvojen njegov zahtjev za isplatu traženog iznosa na ime duga, zapravo povrijedio to njegovo pravo, tj. umiješao se u djelotvorno ostvarivanje tog prava u punom obimu.

23. Prema praksi Evropskog suda za ljudska prava, građanskopravni sporovi između privatnih lica izvan su opsega čl. 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, te se u tim sporovima država može smatrati odgovornom na temelju čl. 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju za štete uzrokovane

uspostavljanjem mehanizama za rješavanje privatnopravnih sporova samo ako su sudske odluke donesene protivno domaćim propisima ili su proizvoljne, odnosno na drugi način očigledno nerazumne.³

24. U tom smislu i Ustavni sud u sporovima između privatnih lica ispituje odluke sudova sa aspekta ustavnog jemstva prava na imovinu, kada ocijeni da osporena odluka nije utemeljena na valjanom pravnom osnovu, ako nadležni sudovi u sprovedenim postupcima nisu uspjeli utvrditi i u osporenim odlukama predložiti relevantne i dovoljne razloge za ocjenu kakva je odluka koja je donijeta, odnosno ako su te odluke na drugi način arbitrarne.

25. Polazeći od činjenice da se sudski postupak koji je predmet ispitivanja u ovom ustavnosudskom postupku tiče suprostavljenih (imovinskih) interesa privrednih društava, tačnije isplate na ime duga, te prethodne ocjene Ustavnog suda da osporavana odluka Apelacionog suda Crne Gore sadrži dovoljne, jasne i relevantne razloge i da nijesu utemeljene na proizvoljnim zaključcima, Ustavni sud utvrđuje, da čak i uz činjenicu da zahtjev podnosioca ulazi u opseg zaštite čl. 58 Ustava, odnosno čl. 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju (budući da je Apelacioni sud Crne Gore izrazio stav da je potraživanje podnosioca djelimično osnovano), nije došlo do povrede ustavnog i konvencijskog jemstva prava na imovinu.

Na osnovu iznijetih razloga, odlučeno je kao u izreci odluke.

U-III br. 1148/19
4. jul 2023. godine
P o d g o r i c a

Predsjednica Vijeća,
Dragana Đuranović, s.r.

³ *Zagrebačka banka protiv Hrvatske*, br. 39544/05, presuda od 12. decembra 2013. godine, §§ 250. - 251.; *Ruiz Mateos protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 13021/87, odluka Komisije od 8. aprila 1988., Odluke i izvještaji (DR) 57, §§ 268. i 275.; *Eskelinen protiv Finske*, br. 7274/02, odluka od 3. februara 2004. godine i brojne druge.